

Максимович Р.Л.

*Львівський державний університет внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінально-правових дисциплін*

ЧИ НАСТАЄ КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ДЕМОНСТРАЦІЮ ПОРНОГРАФІЧНИХ ПРЕДМЕТІВ?

Насамперед поширення порнографічних предметів завдає шкоди моральним засадам суспільства, а особливо неповнолітніх і малолітніх осіб і також сприяє вчиненню злочинів проти статевої свободи і статевої недоторканості особи.

В Кримінальному кодексі (далі - КК) України є ст. 301 „Ввезення, виготовлення, збут і розповсюдження порнографічних предметів”. У диспозиції цієї статті міститься ширший, ніж в назві цієї статті, перелік суспільно небезпечних дій із порнографічними предметами. Так, кримінально-караними є ввезення в Україну творів, зображень або інших предметів порнографічного характеру з метою збуту чи розповсюдження або їх виготовлення, зберігання, перевезення чи інше переміщення з тією самою метою, або їх збут чи розповсюдження, а також примушування до участі в їх створенні [1].

Одним із дискусійних питань, які наявні в теорії кримінального права стосовно дій із порнографічними предметами є те чи може наставати кримінальна відповідальність за демонстрацію таких предметів.

Так, в одному з підручників з кримінального права зазначено, що розповсюдження творів, зображень або інших предметів порнографічного характеру - більш широке за змістом поняття ніж збут, воно включає як збут даних предметів, так і забезпечення платного або безоплатного ознайомлення (поширення) з ними якомога більшої кількості осіб (шляхом демонстрації кінофільму, безоплатного або за символічну плату роздавання книжок або плакатів, іншої друкованої продукції, тощо) [2, с.188]. Схожа позиція щодо

цього питання і в автора одного з науково-практичних коментарів до КК України, який пише, що розповсюдження - це дії з поширення у будь-який спосіб з метою збуту предмета злочину для ознайомлення з ним як однієї особи, так і будь-якої кількості людей (показ, опублікування), як за платню, так і безкоштовно [3, с.1019]. Разом з тим, в іншому науково-практичному коментарі до КК України зазначається, що під розповсюдженням варто розуміти безоплатну передачу іншим особам, включаючи дарування, передачу у спадок, надання в тимчасове користування. При цьому, ані збутом, ані розповсюдженням не можна визнавати демонстрацію відповідних творів, включаючи організацію платних переглядів [4, с. 879]

Спробуємо розібратися в цьому питанні і висловити власну точку зору. Перш за все, доцільно зазначити, що в єдиному державному реєстрі судових рішень не вдалося знайти вирок у кримінальній справі по демонстрації предметів порнографічного характеру, а наявні в цьому електронному ресурсі відповідні процесуальні документи зазвичай стосуються збуту чи розповсюдження зазначених предметів.

Видається, що демонстрація предметів порнографічного характеру не є кримінально караною, оскільки не охоплюється таким суспільно небезпечним діянням як розповсюдження. з таких підстав.

По-перше, у Великому тлумачному словнику сучасної української мови зазначено, що демонстрація - це публічний показ чого-небудь [5, с. 283], а розповсюджуватися означає роздаватися, передаватися, продаватися і т.ін. багатьом для придбання, ознайомлення і т.ін.; поширюватися [5, с. 1258].

По-друге, варто звернутися до спеціального нормативно-правового акту у якому визначені правові основи захисту суспільства від розповсюдження продукції, що негативно впливає на суспільну мораль, а саме в Законі України „Про захист суспільної моралі” від 20 листопада 2003 року [6]. Так, в ст. 6 цього Закону передбачено, що забороняється: виробництво і ввезення в Україну творів, зображень, інших предметів порнографічного характеру з

метою збуту чи розповсюдження, їх виготовлення, перевезення чи інше переміщення, реклама, збут чи розповсюдження; обіг, демонстрація та прокат друкованих видань, кіно-, аудіо-, відео-, радіо-, телепродукції, матеріалів на електронних носіях, інших видів продукції, що пропагують порнографію. Тобто, такі поняття як „розповсюдження” і „демонстрація” тут законодавцем розмежовуються.

По-третє, доцільно звернути увагу на санкції ч.2-5 ст. 301 КК України. Так, в ч.2 цієї статті йдеться про такий вид покарання як конфіскація порнографічної кіно- та відеопродукції, засобів її виготовлення і демонстрування. В ч.3-5 даної статті передбачено конфіскацію порнографічних предметів, кіно- та відеопродукції, матеріальних носіїв комп'ютерних програм, засобів їх виготовлення, розповсюдження і демонстрування. На перший погляд з цього може видатися, що законодавець вважає демонстрування порнографічних предметів кримінально караним. Але знову ж таки поняття „розповсюдження” і „демонстрування” розмежовані в санкціях. Окрім цього, автор цих рядків стоїть на позиції відповідно до якої ознаки складу злочину, як це, наприклад, діяння чи суб'єкт можуть встановлюватися в тому числі і за допомогою санкції кримінально-правової норми. А тому, якщо б перелік суспільно небезпечних дій в диспозиції розглядуваної кримінально-правової норми був окреслений законодавцем не вичерпно з вказівкою на „будь-які дії”, „інші дії” чи „інші незаконні дії” (як, наприклад, у ст. 147, 162, 169 КК України), то на підставі вказаних санкцій можна було б зробити висновок про те, що з позиції законодавця демонстрація порнографічних предметів є кримінально караною.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року // Відомості Верховної Ради України. - 2001. - № 25. - Ст. 131.
2. Кримінальне право (Особлива частина): підручник за ред. О.О. Дудорова, Є.О. Письменського. Т.2. - Луганськ: видавництво „Елтон-2”, 2012.

- 704 с.

3. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України (2-е вид., перероб. та доп.) / За заг. ред. П.П. Андрушка, В.Г. Гончаренка, Є.В. Фесенка. - К.: Дакор, 2008. - 1428 с.

4. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. - 9-те вид., переробл. та допов. - К.: Юридична думка, 2012. - 1316 с.

5. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. - К.; Ірпінь: ВТФ „Перун, 2005. - 1728 с.

6. Закон України „Про захист суспільної моралі” від 20 листопада 2003 року // Відомості Верховної Ради України. - 2004. - № 14. - Ст. 192.